

Omelija fil-Festa titolari ta' Santa Marija Assunta

Santwarju Arcipretali ta' Marija Assunta Inkurunata, iż-Żebbuġ

Il-Hadd 25 ta' Awwissu 2024

L-E.T. Mons. Anton Teuma, Isqof ta' Għawdex

MARIJA: IL-MARA VERA

“Oqgħod attent li ma gġeghelx mara tibki, għaliex Alla jgħodd kull qatra ta' dmugħ tagħha. Il-mara ħarġet mill-kustilja tar-raġel. Ma ħarġitx minn saqajh, biex ma jikkalpestahix, biex ma jirfissx fuqha. Ma ħarġitx minn rasu, biex ma tiddominahx, biex ma tkunx superjuri għalih. Imma ħarġet minn ftiit 'l isfel minn spallejh, biex ikun jista' jhaddanha u jipproteġiha. Ħarġet min-naħa ta' hdejn qalbu, biex ikun jista' jhobbha”.

Dan il-kliem mhux tiegħi, u lanqas ta' xi wieħed mill-qaddisin tal-Knisja, imma huwa l-kliem tat-Talmud. Dan huwa l-ktieb li jfisser il-ġrajjet tal-Iskrittura, tat-Testment il-Qadim. It-Talmud b'din il-frazi li għadna kemm smajna jipprova jfisser il-ħolqien ta' Eva, il-ħolqien tal-mara.

Jekk dan kollu jgħodd għal kull mara, jekk dan kollu jgħodd għal Eva, kif jista' jkun li ma jgħoddx għall-kbira fost in-nisa, Marija, li tagħha llum qegħdin nagħmlu din is-Solennità kbira meta nfakkru t-Tluġ tagħha fis-Sema! Imma mat-Tluġ ta' Marija fis-Sema, ahna qegħdin infakkru wkoll il-quċcata, il-milja tal-istorja tal-ħajja ta' kull wieħed u kull waħda minna. Ilkoll kemm ahna msejhin biex naslu fejn waslet hi.

Issa ahna nafu li qed ngħixu fi żmien fejn il-figura u l-persuna tal-mara, il-femminil, qiegħed jiġi tassew mirfus, ikkalpestat. Qed ngħixu f'dinja fejn nisimġhu bi qtil tal-mara, bi qtil ta' nisa, saħansitra minn dawk li suppost jipproteġuhom: mill-maħbubin tagħhom, minn żwieġhom, jew minn eks żwieġhom. Qed ngħixu f'dinja – u intom tafu aktar minni – fejn il-mara ħafna drabi hija sfruttata: fuq ix-xogħol, fil-pubblicità, fil-pornografija, hija sfruttata b'elf mod u b'kull tip ta' possibbiltà li jistgħu jidhlu fil-moħħ mhux biss tar-raġel, imma saħansitra kultant tal-istess nisa. Kemm nisa, anki f'pajjiżna, huma dawk li jikkordinaw organizzazzjonijiet tat-traffikar uman! In-nisa stess kultant huma li jsibu lil shabhom u jbigħuhom, jużawhom, u jinqdew bihom għall-mishut egoizmu, għall-mishut qligħ ta' flus. Kemm nisa qed ibatu fis-skiet tad-djar tagħhom bil-vjolenza domestika! U l-vjolenza mhux bilfors tkun fiżika, mhux bilfors ikun hemm is-swat, id-daqqiet u l-khul li jidher; kultant b'xorti ħażina anki dawn, imma kultant ikun hemm vjolenza psikika, morali, u wkoll spiritwali – kultant anki spiritwalment il-mara tista' tiġi vvjolentata.

Allura f'dan il-kuntest – li mhux ta' kulhadd, imma ma nistgħux ngħidu li ma jeżistix – il-figura ta' Marija toħroġ bħala l-mudell tal-mara: il-mara l-kbira, il-mara s-sabiha. Ma nafx jekk qgħadniex attenti għall-Evanġelju tal-lum. Elizabetta tghidilha żewġ aġġettivi tassew sbieħ lil Marija, żewġ espressjonijiet tassew sinifikattivi – mhux waħda, imma tnejn, għax it-tnejn huma importanti. Tghidilha: “Imbierka inti fost in-nisa” (Lq 1:42), bħala mara; imma mbagħad tkompli: “u mbierka ukoll il-frott tal-ġuf tiegħek!”. U tajjeb li niddistingwu mill-ewwel u nenfasizzaw din id-differenza li tagħmel il-Kelma ta' Alla dwar Marija. Imbierka inti bħala mara, fik innifsek; imbierka inti anki jekk m'intix omm; imbierka inti anki jekk ma żżewwiġtx; imbierka inti bħala femminil, bħala mara.

“Imbierka inti fost in-nisa”, tghidilha Elizabetta, u tkompli: imma mbierka wkoll il-funzjoni tiegħek; imbierek ukoll dak li tagħmel; imbierka wkoll il-maternità tiegħek, għax inti omm;

“imbierek il-frott tal-ġuf tiegħek!”. U din id-distinzjoni tajjeb li nżommuha ċara quddiem għajnejna, kemm l-irġiel u kemm in-nisa. Għax jista' jkun li mingħajr ma nindunaw, tkun waħda mill-presupposti tal-maskiliżmu, tas-soprastazzjoni, tal-prepotenza, tad-dominju tal-maskil fuq il-femminil. Il-fatt li aħna nippretendu u nistennu biss l-aspett tal-maternità, l-aspett tal-funzjoni, l-aspett tal-utilità tal-mara, bħala mara omm, u kważi kważi jekk mhix omm, allura mhix mara, din hija waħda mill-konvinzjonijiet żbaljati li jista' jkun hemm fil-fond tal-preġudizzji tagħna, irġiel u nisa, biex ma nirrispettawx lill-mara kif inhi, bħala persuna, bis-sesswalità tagħha, imma wkoll bil-personalità shiha tagħha.

U allura, min hi l-mara? Nistgħu ngħidu ħafna affarijiet dwar il-mara, imma nixtieq dalgħodu naqbad tliet punti sempliċi, li nifhmuhom ilkoll kemm aħna, li huma mmarkati fil-persuna tal-mara, fejn ma nistgħux ngħidu: ‘Hija l-kultura, hija s-soċjetà li għabitna naħsbu dwar il-mara b’dak il-mod jew b’iehor’. Le, għax dawn it-tliet kwalitajiet huma mmarkati saħansitra fil-ġisem tagħha, fil-persuna tal-mara li Alla ħalaq biex tkun ta’ kumpanija – dik tfigħer il-kelma ‘għajnuna’ – f’kuntrast imma fl-istess hin f’relazzjoni mal-maskil: f’relazzjoni u f’kuntrast mar-raġel. Imbagħad dawn it-tliet punti narawhom fl-aqwa tagħhom fil-figura ta’ Marija, l-“imbierek fost in-nisa”.

Il-persuna tal-mara, anki jekk mhix mizzewġa, minnha nfisha għandha l-kapaċità li *tilqa'*, għandha l-ispazju fiha li *tilqa'*. Il-mara *tilqa'* lir-raġel, *tilqa'* l-imħabba li jagħtuha l-oħrajn, *tilqa'* saħansitra fl-istess intimità tar-relazzjoni mar-raġel tagħha. Imma fl-eventwalità tat-tniissil, *tilqa'* wkoll il-ħajja, *tilqa'* wkoll il-persuna, il-wild il-ġdid. Imma tibqa' *tilqa'* l-mara. Jista' jkun li l-mara li tinsab f’dar, li tinsab f’familja, ma tħaddimx il-karatteristika tagħha li ssebbah id-dar, li tidhol fid-dettalji tat-tiżjin! Għax anki dak huwa mod kif *tilqa'*, kif tgħin lill-persuni li jiġu għandha biex iħossuhom tassew milqugħin u aċċettati. U allura din il-karatteristika li *tilqa'* hi miktuba fl-istess persuna ta’ kull mara. U jekk mara trid verament tilhaq ir-realizzazzjoni tagħha, il-quċċata tagħha bħala persuna umana, ma tistax ma tħaddimx din il-potenzjalità, din il-kapaċità li Alla taha. Din il-kapaċità mhix biss tal-mara, imma hija wkoll tar-raġel, biex ma nkunux esklussivi. Imma hija speċifità, iktar importanti, iktar qawwija u iktar b’saħħitha fil-mara. Mhux il-kultura, mhux is-soċjetà, mhux l-istorja, mhux il-maskiliżmu li jivvinta u li jagħmel il-mara. Fil-fiziku stess tagħha hi l-persuna li *tilqa'* lill-oħrajn.

Ejjew induru fuq Marija, il-mara tal-akkoljenza per eċċellenza, il-mara li tant kellha qalb kbira, li tant kellha wisa' fiha, fil-verginità tagħha. Għax il-verginità, il-kastità ma kinitx għajr wisa', spazju għal Alla. Tant kellha qalb kbira, li saħansitra *tilqa'* lil Dak li ħalaqha, li saħansitra tkun kapaċi tħaddan fiha lil Dak li jhaddan l-univers, li saħansitra tkun kapaċi *tilqa'* fiha lil Dak li minnu jiddependi kollox, kull minuta tal-istorja. Ara kemm kienet mara tal-akkoljenza! Din il-mara kienet kapaċi *tilqa'* mhux biss lil Binha, laħam minn laħamha, imma kienet kapaċi *tilqa'* maġenbha bħala żewġha lil dak li Alla fil-pjan tiegħu poġġielha: lil Ġużeppi. U laqgħetu bid-differenzi kollha li kien hemm bejniethom, anki bin-nuqqas tar-relazzjoni intima ta’ bejniethom. Imma Marija ma tiqafx hemm! Marija kapaċi *tilqa'* l-Kelma ta’ Alla, kapaċi *tilqa'* lill-aṅġlu li jkellimha f’isem Alla, u tagħmel wisa' fil-qalb tagħha għall-Kelma tiegħu, u tħalli tibniha lil din il-Kelma li laqgħet b’mod shiħ mingħajr l-ebda kundizzjoni, b’mod liberu għall-aħħar. U saħansitra tant issir shiha fiha, li jsir l-istess Binha Ġesù. X’ma kinitx il-mara tal-akkoljenza! X’mhix Marija l-mara mudell għal kulhadd, u b’mod speċjali għan-nisa!

Imma miktub ukoll fil-fiziku tal-mara hemm il-kapaċità li *tmantni*, li tagħti l-ikel. L-ebda soċjologu jew antropologu ma jista' jgħid li din ivvintataha l-istorja, il-kultura, is-soċjetà,

ghax hi realtà miktuba fl-istess gisem tal-persuna femminili. U allura, minnha nfisha, il-mara għandha l-kapaċità li tmantni, tagħti l-ikel, mhux materjali imma wkoll spiritwali u dak psikologiku. Għandha l-kapaċità mhux biss li titma' bil-hobż, bil-laħam u bil-ħut, imma għandha l-kapaċità li titma' bl-edukazzjoni, bil-formazzjoni, bil-kura. Tant hu hekk li llum nafu li ħafna persuni li jiehdu professjoni tal-kura soċjali – social workers, psikologi, tobba – dawki li jaħdmu l-iktar man-nies, fil-parti l-kbira tagħhom huma nisa. Għaliex tagħmel parti mill-essenza tal-mara, tagħmel parti mid-DNA ta' kull mara li tmantni u li titma'. U għalhekk, l-attenzjoni għall-ikel fid-dar, l-attenzjoni għall-persuna shiha b'mod fiżiku, imma anki b'mod psikologiku: mara, ħafna iktar mir-raġel, kapaċi tinduna mill-ewwel li t-tifel jew it-tifla tagħha mhumieq sew, għaddejjin mit-tbatija, minn inkwiet. Mara kapaċi tinduna mill-ewwel meta hemm xi problema, xi diffikultà, għax għaliha l-importanti li tmantni, kemm materjalment, imma wkoll psikologikament u spiritwalment.

Ejjew induru fuq Marija, il-kbira fost in-nisa, l-isbaħ mara, l-iktar mara femminili. Kif tmantni Marija? Niftakru kif jirrakkonta San Luqa l-ġrajja tat-twelid ta' Ġesù. Immorru Betlehem, id-dar tal-hobż. Ara taħsbu li kien kollox kumbinazzjoni. Imma mhux biss! Hemmhekk f'Betlehem ma jsibux post fejn jistgħu joqogħdu, u tispicċa f'maxtura, tispicċa fil-post fejn jieklu l-bhejjem, fil-post tal-magħlef, fil-post fejn hemm l-ikel. U jgħidilna San Luqa: "Wildet l-ewwel iben tagħha... u fisqietu u medditu f'maxtura" (2:7), bħala ikel. Xi jfisser dan kollu? San Luqa kien diġà qed jilmah f'dik il-ġrajja dak li qed nagħmlu dalgħodu: Marija li toffrilna lil Binha Ġesù, li minn hawn u ftit iehor se jgħidilna: "Hudu u kulu, dan u Ġismi" (Mt 26:26). Araw jekk Marija hix il-mara li tmantni, il-mara li tagħtina l-ikel. Ma niqfux hawn, għax kien hemm tiegħ f'Kana tal-Galilija. Marija ma tatx biss ikel, il-hobż, imma tat ukoll inbid bħala xorb. U dawn l-għarajjes "ma kienx fadlilhom iżjed inbid" (2:3), jgħidilna San Ġwann. U Marija ddu fuq Binha Ġesù u tghidlu: "Ma għandhomx inbid" (v. 3). Il-mara li tmantni, il-mara attenta jekk jonqos xi ħaġa lil xi ħadd. B'din l-attenzjoni tagħha Marija tkun il-kawża tal-ewwel miraklu ta' Ġesù, tal-ewwel sinjal ta' Ġesù, li jagħti l-inbid tal-ferħ, tal-bidla: mil-liġi u Torah, mit-Testment il-Qadim għall-imħabba. Dan l-inbid, lil dawki il-ġarar kbar u enormi, tal-ġebel, nexfin u bla ħajja, jimliehom bl-imħabba, bl-entuzjażmu, bl-enerġija ta' Alla; jimliehom bl-inbid il-ġdid, bil-ferħ. Din hi Marija! X'mhix il-mara per eċċellenza Marija! X'mhix il-mara l-kbira Marija! X'mhix il-mara s-sabiha Marija!

Imma fil-ġisem tal-mara hemm miktub ukoll li *tagħti l-ħajja*. Tagħti l-ħajja u tiegħu ħsiebha; tagħti l-ħajja u tosserva x'inhu jiġri mhux minn barra, bħalma jagħmel raġel. Ir-raġel jista' jħares biss mill-bogħod, il-mara le! Il-mara tosserva dak li Alla jkun qed jagħmel ġewwa fiha: il-ħajja li tkun qed tinbet, tikber, tiżviluppa fil-persuna tagħha stess. Il-mara għandha kapaċità fiha nfisha li tagħti l-ħajja, imma din il-kapaċità mhix marbuta biss mat-twelid ta' tarbija, ma' dawki id-disa' xhur li fihom iżżomm fiha t-tarbija, imma marbuta mal-ħajja dejjiema ta' kull persuna. Għax anki jekk l-omm tagħna ma għadhiex hawn, anki jekk l-omm tagħna hi mejta, aħna għadna ngħixu bl-enerġija, bil-qawwa, bir-relazzjoni, bl-imħabba, bl-ispiritu li tatna l-omm tagħna. Hija l-omm li tagħti l-ħajja u li tibqa' tagħti l-ħajja.

Imma hemm dettall importanti: l-omm tagħti l-ħajja akkost tat-tbatija. Nafu li fil-proċess tat-twelid, imma fl-istess waqt anki fl-istess fiżiku tal-mara, hemm miktub bid-demmi l-imħabba, il-ħajja bit-tbatija. Il-mara tista' tifhem wisq iktar persuna li qed tbatija, għax hi tghixha t-tbatija, wisq iktar milli jifhimha raġel. Il-mara tista' tagħti wisq aktar għajjnuna, saħħa, qawwa u enerġija lil min għaddej minn tbatija, mill-mard, milli kultant nistgħu aħna l-irġiel. Dan għas-sempliċi raġuni li għandha esperjenza diretta ta' xi jfisser tagħti l-ħajja fit-tbatija u bit-tbatija.

U hawnhekk nerga' ndur fuq Marija, u nimmaġinawha taħt is-salib ta' Ġesù. Proprju hemmhekk mhux il-mument li jispicċa kollox, imma huwa l-mument tat-tqala: it-tqala tiegħi, tiegħek, ta' kull wiehed u kull waħda minna. Waqt li Ġesù qiegħed imut, qegħdin nitwiellu aħna fil-qalb, fil-ġuf, fil-moħħ ta' Marija, fil-moħħ u l-qalb tal-Knisja. Proprju f'dak il-mument tal-Kalvarju, Marija, waqt li qed tbat, qed tagħti l-ħajja lilna l-Kristjani: "Mara, hawn hu ibnek" (Ġw 19:26); imbagħad idur fuq Ġwanni: "Hawn hi ommok" (v. 27). F'dak il-mument kien hemm jien, kien hemm int, kien hemm kull wiehed u waħda minna. Allura x'mhix Marija l-mara li tagħti l-ħajja! X'mhix Marija l-mara li anki llum, lili u lilek, lil kull wiehed u waħda minna, tista' tkompli tagħtina l-ħajja fi Kristu, jekk aħna nersqu lejha! Ħaġa tal-ġhaġeb, ħafna stejjer ta' konverżjonijiet kbar jibdew minn relazzjoni mal-Omm, ma' Marija. Verament, Marija hija l-mara li tagħti l-ħajja, anki llum, lili, lil kull wiehed u kull waħda minna.

Allura, jekk hemm mara li hija "l-imbierka fost in-nisa", li l-frott ta' ġufha huwa mbierak, din hija Marija. Ejjew, f'din ix-xibka ta' ħsibijiet, ta' ideat, f'dan it-taħwid ta' azzjonijiet, f'dan it-tgerfix ta' identità, maskili u femminili, inħarsu lejn Marija u nitolbuha biex tidhol għalina quddiem Binha, ħalli tagħtina li ma nitfixklux. Nitolbuha tgħinna, b'mod speċjali liż-żgħar tagħna li għadhom telgħin, ma nneħhu l-ebda tip ta' dinjità la lill-mara u lanqas lir-raġel. Nuru rrispett kbir lejn id-differenzi – il-mara hi differenti mir-raġel, ir-raġel hu differenti mill-mara, imma bl-istess stima, bl-istess qima, bl-istess importanza, bl-istess valur, għax it-tnejn flimkien fil-pjan ta' Alla huma ritratt tiegħu; it-tnejn flimkien, ir-relazzjoni ta' bejniethom, l-imħabba ta' bejniethom – mhux il-prepotenza, imma l-imħabba ta' bejniethom – hija dik ix-xbieha ta' Alla, li tagħmel lil kull raġel u lil kull mara kuntenti fil-maskulinità u fil-femminilità tagħhom.

Ejjew inbiddlu l-abbużi li qegħdin nagħmlu, ħafna drabi anki permezz tal-ġisem tal-mara, fil-pornografija. Ejjew inbiddlu l-abbużi li qegħdin nagħmlu bil-vjolenza psikika jew fiżika fuq il-mara. B'sens kbir ta' akkoljenza, b'sens kbir ta' qadi, b'sens kbir ta' mħabba. Għalhekk għandna bżonnu lil Ġesù Kristu. Għalxejn il-pulizija jagħmlu iktar xogħolhom, għalxejn il-qradi jagħmlu iktar xogħolhom, għalxejn il-ħabs jaqdi iktar dmiru, jekk ma jkunx hemm formazzjoni Nisranija vera, jekk aħna sa minn meta nkunu għadna żgħar ma nħallux lil Alla jidhol fina, permezz tal-Kelma tiegħu, permezz tal-Evangeliu.

Hekk imbagħad il-ħajja tagħna tkun kollha kemm hi festa, kollha kemm hi stennija għall-ikbar festa, għat-tluġ tagħna fis-Sema, biex ingawdu lil Marija u lil Ġesù li qegħdin jistennewna.